

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
siri.saeed@regeringskansliet.se

Stockholm
2025-06-23

Vår referens
Magnus Johansson

Dnr
KN2025/00748 och
KN2025/00567

Remissvar gällande SOU 2025:22 *Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet* och Konkurrensverkets hemställan om företagskoncentrationer

Företagarna är Sveriges största medlemsorganisation för företagare och företrädare i huvudsak små och medelstora företag inom privat sektor med cirka 60 000 medlemmar. Alla branscher finns representerade och medelantalet anställda per företag är 4–5 personer.

Sammanfattning av förslaget

I SOU 2025:22 föreslås tre förändringar: ett nytt konkurrensverktyg för Konkurrensverket, en möjlighet för Konkurrensverket att ålägga företag en informationsplikt samt en ny lag om offentlig säljverksamhet.

Utöver detta har Konkurrensverket hemställt om vissa ändringar i konkurrenslagens bestämmelser om företagskoncentrationer.

Företagarnas ställningstaganden

Förslaget om att införa ett nytt konkurrensverktyg avstyrks.

Förslaget om att införa en informationsplikt för företag tillstyrks. Genom att ge Konkurrensverket denna möjlighet kan konkurrenssituationen på aktuell marknad säkerställas utan att den administrativa bördan för företagen blir alltför betungande.

Förslaget om en ny lag för offentlig säljverksamhet tillstyrks, med undantag för delarna som innebär att domstolsprövningen flyttas från patent- och marknadsdomstolarna till allmän förvaltningsdomstol samt att den subsidiära talerätten avskaffas.

Förslagen om utredningsskadeavgift och om utökade frister för Konkurrensverket och för domstolarna i företagskoncentrationsärenden tillstyrks.

Nytt konkurrensverktyg

Utredningen har föreslagit att ett nytt konkurrensverktyg införs i konkurrenslagen. Syftet med verktyget är att ge Konkurrensverket möjlighet att ingripa på marknader där de nuvarande

bestämmelserna om förbud mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning inte är tillämpliga, men där konkurrensen ändå bedöms fungera bristfälligt.

Utredningsförfarande och åtgärder

Verket ska kunna tillämpas efter att Konkurrensverket genomfört en särskild utredning av hur konkurrensen fungerar på en viss marknad. Om utredningen visar att det föreligger brister i konkurrensen, ges Konkurrensverket möjlighet att förelägga ett eller flera företag att vidta konkurrensfrämjande åtgärder. Dessa åtgärder kan vara antingen beteendemässiga, såsom krav på icke-diskriminerande villkor eller skyldighet att ge vissa aktörer tillgång till infrastruktur, eller strukturella, exempelvis avyttring av tillgångar eller verksamhetsgrenar.

Förslaget innehåller ingen närmare begränsning av vilka typer av åtgärder som kan föreläggas. Den enda inskränkningen är att åtgärderna ska vara nödvändiga och proportionerliga i förhållande till syftet att främja en effektiv konkurrens.

Initiativrätt och rättssäkerhetsfrågor

Vi delar utredningens uppfattning att en väl fungerande konkurrens är avgörande för ett dynamiskt näringsliv, innovationskraft och långsiktig tillväxt. För små och medelstora företag är konkurrens på lika villkor en grundförutsättning för att kunna etablera sig, utvecklas och bidra till nya arbetstillfällen. Det är därför viktigt att konkurrensproblem på marknader identifieras och hanteras.

Samtidigt ser vi med oro på utredningens förslag att införa ett så pass långtgående konkurrensverktyg i konkurrenslagen. Förslaget innebär att Konkurrensverket ska kunna ingripa med olika typer av förelägganden — inklusive långtgående strukturella ingrepp — även i situationer där inget företag har brutit mot de förbudsregler som idag finns i konkurrenslagen. Det skulle innebära ett principiellt skifte från en ordning där tillsyn grundas på konstaterade lagöverträdelse till att myndigheten ges befogenhet att påverka marknadens utformning utifrån mer otydliga och svåravgränsade konkurrensproblem.

En central del av förslaget är att Konkurrensverket ges en omfattande initiativrätt att på eget bevåg besluta om att inleda utredningar. Om en sådan utredning visar att konkurrensproblem föreligger, kan myndigheten därefter förelägga berörda företag att vidta konkurrensfrämjande åtgärder. I utredningen saknas dock tydliga riktlinjer för hur Konkurrensverket ska identifiera hinder för effektiv konkurrens, definiera marknader och fastställa tröskelvärden för ingripande. Detta riskerar att skapa betydande rättsosäkerhet och minskad förutsebarhet för företagen. Förslaget innebär därmed i praktiken en överföring av lagstiftningsliknande befogenheter till en administrativ myndighet, utan motsvarande rättssäkerhetsgarantier.

Ur ett företagarsperspektiv är det särskilt viktigt att konkurrensreglerna är tydliga, förutsebara och rättssäkra. Den osäkerhet som följer av att Konkurrensverket skulle kunna ålägga företag ingripande åtgärder utan att något lagbrott konstaterats riskerar att skapa en otrygg och instabil spelplan för både små och stora aktörer. Dessutom finns en risk att verket, med sina lägre beviskrav jämfört med de grundläggande förbudsbestämmelserna, blir ett lättillgängligt alternativ som används även i situationer där mer begränsade och mindre ingripande åtgärder hade varit tillräckliga.

Behov av konkurrensfrämjande åtgärder i vissa branscher

Vi vill samtidigt understryka att det i vissa branscher med starka marknadsdominanter och tydliga etableringshinder kan finnas behov av särskilda konkurrensfrämjande åtgärder för att små och medelstora företag ska ges rimliga möjligheter att verka. Sådana insatser måste dock vara välavvägda, nödvändiga och proportionerliga samt utformas i enlighet med grundläggande rättssäkerhetsprinciper. Strukturella ingrepp, som tvångsavyttring av verksamhetsdelar, är särskilt långtgående och kan i praktiken innebära inskränkningar i den grundlagsskyddade äganderätten. Ett sådant verktyg riskerar att påverka företagens investeringsvilja och innovationskraft negativt.

Avsaknad av underlag och risker för negativa effekter

Vi konstaterar att utredningen inte redovisar övertygande exempel på konkurrensproblem som inte skulle kunna hanteras med befintliga konkurrensrättsliga verktyg, sektorspecifik reglering eller konsumentskyddslagstiftning. I stället riskerar förslaget att drabba framgångsrika och innovativa företag och därigenom hämma utvecklingen av nya lösningar, produkter och tjänster som efterfrågas av kunderna.

Mot denna bakgrund avstyrker vi förslaget om införande av ett nytt konkurrensverktyg i konkurrenslagen. Vi anser att behovet av att stärka konkurrensen bör tillgodoses inom ramen för befintlig lagstiftning och sektorsspecifika lösningar där sådana är motiverade, utan att göra avkall på grundläggande rättssäkerhetsprinciper och proportionalitetskrav.

Informationsplikt för företag

Utredningen föreslår att Konkurrensverket ska kunna ålägga företag att informera om planerade företagskoncentrationer under högst två år. Konkurrensverket ges därefter 15 arbetsdagar att besluta om fullständig anmälan krävs. Företagarna tillstyrker förslaget.

Offentlig säljverksamhet

Företagarna välkomnar utredningens förslag om offentlig säljverksamhet, ett efterlängtat initiativ från både näringslivet och Konkurrensverket.

I utredningen föreslås en ny lag om offentlig säljverksamhet som ersätter dagens regler i konkurrenslagen, den så kallade konfliktlösningsregeln (KOS). Bakgrunden är att nuvarande regler inte har varit tillräckliga för att hantera problemen med konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, särskilt på lokala marknader där små och medelstora företag ofta upplever snedvriden konkurrens från offentliga aktörer. Offentliga verksamheter kan drivas utan vinstkrav, utan risk för konkurs och med tillgång till offentliga resurser, vilket skapar en ojämn spelplan i förhållande till privata företag.

Utredningen föreslår att en ny lag om offentlig säljverksamhet (LOS) införs, där huvudprincipen är ett förbud mot att bedriva offentlig säljverksamhet eller tillämpa förfaranden som på ett otillbörligt sätt påverkar privata aktörers möjligheter att verka på marknaden. Dock ska förbudet inte gälla om verksamheten kan försvaras utifrån ett allmänt intresse.

Bedömningen ska göras i två steg. Först provas om den offentliga aktörens agerande otillbörligt påverkar privata aktörers förutsättningar. Om så är fallet, ska verksamheten som huvudregel vara förbjuden. I nästa steg provas om agerandet ändå kan anses försvarbart från allmän synpunkt, exempelvis om det fyller ett viktigt samhällsbehov. I så fall ska verksamheten tillåtas.

Utredningen föreslår även att lagens tillämpningsområde utvidgas så att statliga aktörer behandlas på samma sätt som kommuner och regioner. Statliga verksamheter som inte följer av riksdagsbeslut ska alltså omfattas av förbudet mot otillbörlig offentlig säljverksamhet.

För att stärka regelverkets genomslag ska Konkurrensverket ha tillsyn över den nya lagen och möjlighet att meddela förelägganden om att upphöra med överträdelser, förena beslut med vite och besluta om en särskild marknadsstörningsavgift på upp till 20 miljoner kronor. Offentliga aktörer ska dessutom vart fjärde år utvärdera sina säljverksamheter i förhållande till förbudet och årligen upprätta en särskild redovisning av säljverksamhetens organisation, finansiering samt intäkter och kostnader.

Slutligen föreslås att överklaganden av beslut enligt den nya lagen ska provas av allmän förvaltningsdomstol, i stället för som idag av patent- och marknadsdomstolarna. Skälet är att fokus i prövningarna framöver kommer ligga på laglighets- och allmänintressebedömningar snarare än på konkurrensrättsliga marknadsavgränsningar. Som en effekt av förslaget avskaffas den subsidiära talerätten för företag, dvs drabbade företags möjlighet att själva föra talan i domstol om Konkurrensverket väljer att inte ingripa.

Företagarna

Besöksadress: Rådmansgatan 40 | Postadress: 106 67 Stockholm
www.foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08-406 17 00

Syftet med förslaget är att skapa rättvisare konkurrensförhållanden mellan offentliga och privata aktörer, stärka småföretagens möjligheter att verka på lokala marknader och samtidigt säkerställa att offentlig säljverksamhet bedrivs utifrån tydliga, transparenta och samhällsmotiverade grunder.

Företagarna tillstyrker utredningens förslag förutom delarna om överflyttning av mål till allmän förvaltningsdomstol samt avskaffande av den subsidiära talerätten.

Ekonomiska frågor och konkurrensrätt hanteras bäst av patent- och marknadsdomstolar, särskilt vid bedömning av exempelvis underprissättning och diskriminering. Patent- och marknadsdomstolars bedömning av kommunal kompetens har fungerat väl under nuvarande regelverk. Utmaningarna har främst gällt konkurrensrättsliga bedömningar, varför mycket talar för att prövningen ska fortgå i patent- och marknadsdomstolarna.

En nackdel med att flytta mål om offentlig säljverksamhet till allmän förvaltningsdomstol är att möjligheten till subsidiär talerätt försvinner. Det skulle innebära att drabbade företag saknar möjlighet att själva väcka talan i domstol om Konkurrensverket väljer att inte ingripa. Eftersom utredningens förslag innebär ett förbättrat och tydligare regelverk som kan stärka företagens möjligheter att driva ärenden på egen hand, finns starka skäl att behålla den subsidiära talerätten som en viktig rättssäkerhetsgaranti.

Utredningsskadeavgift

I utredningen föreslås att Konkurrensverket ska kunna besluta om utredningsskadeavgift när företag vid utredningar om konkurrensbegränsande åtgärder eller företagskoncentrationer lämnar felaktiga eller ofullständiga uppgifter, eller inte svarar i tid på informationsålägganden. Företagarna ser det som rimligt att denna möjlighet finns för att säkerställa korrekta och fullständiga uppgifter i utredningar. I dag kan utredningsskadeavgift beslutas vid överträdelser av konkurrenslagens kärnförbud och EU:s konkurrensregler. Betänkandet föreslår dock att avgiften inte ska kunna användas vid utredningar om offentlig säljverksamhet, med hänvisning till avsaknad av tidsgränser och möjligheten att förena ålägganden med vite. Företagarna anser dock även offentliga aktörer bör omfattas av förslaget. Offentliga företag agerar på samma marknadsvillkor som privata, med liknande incitament, och det finns ingen anledning att anta att risken för felaktiga uppgifter skulle vara mindre hos dem. Likabehandling bör gälla.

Företagskoncentrationer

Konkurrensverket har hemställt om utökade tidsfrister i företagskoncentrationsärenden. Förslaget innebär att den legala fristen för verkets särskilda undersökningar av företagskoncentrationer förlängs till 90 arbetsdagar, och att eventuell förlängning ska beräknas i arbetsdagar i stället för kalenderdagar. Vidare föreslås att tidsfristerna för Patent- och marknadsdomstolens och Patent- och marknadsöverdomstolens handläggning av överklaganden av beslut om förbud eller ålägganden i koncentrationsärenden förlängs från nuvarande sex respektive tre månader till åtta respektive fyra månader. Syftet är att säkerställa en rättssäker och effektiv handläggning av dessa ofta komplexa ärenden. Företagarna tillstyrker därför förslaget om utökade tidsfrister för Konkurrensverket och för domstolarna i koncentrationsärenden.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Magnus Johansson
Konkurrens- och upphandlingsexpert
Företagarna